

Ξενοφώντος Ελληνικά - Β.2, Κεφ. 1, § 16-32

Στόχος

Να κατανοήσουν οι μαθητές τις κινήσεις των δύο αντιπάλων αλλά και τους στόχους του καθενός.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ § 16-19

Οι κινήσεις των αντιπάλων - Άλωση της Λαμφάκου

[16] Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποιοῦν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσεῖλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

[17] Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν.

[16] Οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντας ὡς ὀρμητήριο τὴ Σάμο λεηλατοῦσαν τὴ γῆ τοῦ βασιλέα καὶ ἐπλεαν ἐναντίον τῆς Χίου καὶ τῆς Ἐφέσου καὶ προετοιμάζονταν γιὰ νὰ ναυμαχήσουν· καὶ ἐξέλεξαν στρατηγούς, ἐπιπλέον αὐτῶν ποὺ ἤδη εἶχαν, τὸν Μένανδρο, τὸν Τυδέα καὶ τὸν Κηφισόδοτο.

[17] Ὁ Λύσανδρος ἀπέπλευσε ἀπὸ τῆς Ῥόδου καὶ παραπλέοντας τὰ ἰωνικὰ παράλια κατευθύνθηκε πρὸς τὸν Ἑλλήσποντο, ἀπ' ὅπου ἐφευγαν τὰ ἐμπορικὰ ἀθηναϊκὰ πλοῖα, καὶ πρὸς τὶς συμμαχικὰς πόλεις ποὺ εἶχαν ἀποστατήσει. Συγχρόνως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τῆς Χίου ἀνοίχτηκαν στὸ πέλαγος, γιὰτὶ ἡ ἀσιατικὴ ἀκτὴ ἦταν ἐχθρική σ' αὐτούς.

[18] Λύσανδρος δ' ἐξ Ἄβυδου παρέπλει
εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν
Ἀθηναίων·καί οἱ Ἄβυθνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι
παρῆσαν πεζῇ ἠγεῖτο δέ Θώραξ
Λακεδαιμόνιος.

[19] Προσβαλόντες δέ τῇ πόλει
αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ
στρατιῶται οὔσαν πλουσίαν καὶ οἴνου
καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων
πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα
ἀφῆκε Λύσανδρος.

[18] Ἐνῶ ὁ Λύσανδρος ἀπὸ τῆν Ἄβυδο
πλέοντας κοντά στην ακτή ἔφτασε στη
Λάμψακο που ἦταν σύμμαχος των
Ἀθηναίων, καὶ οἱ Ἀβυθνοὶ καὶ οἱ
υπόλοιποι σύμμαχοι ἔφθασαν δια
ξηράς, με ἀρχηγό τους τον Θώρακα τον
Λακεδαιμόνιο.

[19] Ἐπιτέθηκαν καὶ κατέλαβαν με
ἐφόδο τὴν πόλη καὶ οἱ στρατιῶτες τὴ
ληλάτησαν που ἦταν πλούσια σε
κρασί καὶ σιτηρά καὶ γεμάτη με ὅλα τὰ
εφόδια που χρειάζονταν, ἀλλὰ τους
ελεύθερους πολίτες δὲν τους πείραξε ὁ
Λύσανδρος.

Ερμηνευτικά Σχόλια

Στο απόσπασμα αυτό ο Ξενοφών αφηγείται ένα σημαντικό γεγονός: την καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός ποταμούς του Ελλησπόντου που σφράγισε το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. Προσδιορίζει με σαφήνεια τις συνθήκες κάτω από τις οποίες έγινε η καταστροφή. Ο αναγνώστης πρέπει να έχει εποπτεία του χώρου και του χρόνου αλλά και των αιτιών, που προκάλεσαν το γεγονός. Σ' αυτό βοηθούν 1) οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί, κυρίως εμπρόθετοι, 2) το αναπτυγμένο σύστημα των δευτερευουσών προτάσεων και των μετοχών, 3) το λεξιλόγιο. Η αφήγηση μοιράζεται ανάμεσα στους δύο πρωταγωνιστές, τους Αθηναίους και τους Λακεδαιμονίους. Κυρίαρχη προσωπικότητα είναι ο Λύσανδρος. Όλο το κείμενο δένεται με τον σύνδεσμο δέ (χρήση μεταβατική όχι αντιθετική), ο οποίος σε κάθε περίπτωση παρουσιάζει ένα νέο βήμα στη συνέχεια του λόγου.

§16-21 : Παρουσιάζονται οι κινήσεις Αθηναίων και Σπαρτιατών έως την έναρξη της σύγκρουσης στους Αιγός Ποταμούς. Οι αρχικές κινήσεις των αντιπάλων (16-18) δίνονται κυρίως σε χρόνο παρατατικό· παίρνουν έτσι εύρος, διάρκεια. Η κατάληψη της Λαμψάκου (19) δίνεται με ζωηρότητα σε ιστορικό ενεστώτα («αίρουσι κατά κράτος»). Όταν όμως οι δύο στόλοι πλησιάζουν (20 κεξ.) η αφήγηση γίνεται σε αόριστο· οι αντίπαλοι επισπεύδουν τη σύγκρουσή τους.

§16 τήν βασιλέως κακῶς ἐποίουν

Πρβλ. 18 «**ἢ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν**». Οι Αθηναίοι λεηλατούσαν τα παράλια της Μ. Ασίας, γιατί η περσική πολιτική, με τον σατράπη κυρίως της Λυδίας Κύρο, βοηθούσε σταθερά πλέον τους Σπαρτιάτες εναντίον των Αθηναίων. Οι Πέρσες είχαν προσφέρει σημαντική οικονομική ενίσχυση στους Σπαρτιάτες για να ναυπηγήσουν τριήρεις και να καταφέρουν ένα αποφασιστικό πλήγμα εναντίον της ναυτικής δύναμης της Αθήνας. Προφανώς ο απώτερος στόχος τους βασιλιά ήταν να προκαλέσει φθορά ανάμεσα στους δύο αντιπάλους και να επιτύχει έτσι με τη διπλωματία όσα δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει με τις αποτυχημένες εκστρατείες του στην Ελλάδα.

ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον

Οι δύο αυτές πόλεις ήταν σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων και οι βάσεις του Πελοποννησιακού στόλου.

παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν

Οι Αθηναίοι ετοιμάζονταν να δώσουν αποφασιστική ναυμαχία εναντίον των Λακεδαιμονίων, που θα έκρινε ευνοϊκά γι' αυτούς την έκβαση του Πελοποννησιακού πολέμου. Άλλωστε, παρά τη χρηματοδότηση των Λακεδαιμονίων από τους Πέρσες, το ηθικό των Αθηναίων είχε αναπτερωθεί μετά τη νίκη τους στις Αργινούσες (406), και αποφάσισαν να προχωρήσουν σε μια αντιπαράθεση με τον Λύσανδρο τον οποίο ήθελαν να εκδικηθούν μετά τις λεηλασίες του σε συμμαχικές πόλεις.

πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι (στρατηγοῖς)

Αυτοί ήταν ο Κόνων, ο Αδείμαντος και ο Φιλοκλής.

προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον

Πρόκειται για τρεις νέους στρατηγούς, που όμως ήταν μετριότητες και φάνηκαν κατώτεροι των περιστάσεων κατά τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς.

§17 Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου ... πόλεις.

Χαρακτηριστικό δείγμα της χρήσης των εμπρόθετων προσδιορισμών: οι κινήσεις του Λυσάνδρου προσδιορίζονται ως προς την αφετηρία (ἐκ τῆς Ῥόδου), την πορεία (παρὰ τὴν Ἰωνίαν), την κατεύθυνση (πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον) και τους σκοπούς σε μία πρόταση τριῶν περίπου γραμμῶν (πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις).

πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον ... πόλεις Ὁ Λύσανδρος κατευθύνθηκε στον Ελλήσποντο, όχι για να παρασύρει το ναυτικό των Αθηναίων, αλλά με το διπλό στόχο : α) πρὸς τὸν ἔκπλουν τῶν πλοίων : να ελέγξει τον Ελλήσποντο ανακόπτοντας τον ανεφοδιασμό με σιτηρά της Αθήνας, που ήδη πολιορκούσε από τη στεριά ο Σπαρτιάτης βασιλιάς Ἄγις β) ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις : να καταλάβει τις πόλεις που είχαν

αποστατήσει από την πελοποννησιακή συμμαχία. Γι' αυτόν τον σκοπό κινήθηκαν οι Λακεδαιμόνιοι παράλληλα και από ξηρά και από θάλασσα.

§18-19 παρέπλει εις Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν Ἀθηναίων

Στόχος του Λυσάνδρου ήταν επιπλέον και η Λάμψακος που είχε αποστατήσει από την Αθηναϊκή συμμαχία το 411, αλλά ένα χρόνο αργότερα είχε ανακαταληφθεί από τους Αθηναίους, και είχε ενισχυθεί με οχυρωματικά έργα και αθηναϊκή φρουρά. Η κατάληψη της Λαμψάκου θα στερούσε από τους Αθηναίους ένα σημαντικό σύμμαχο στην περιοχή και θα εξασφάλιζε τον ανεφοδιασμό των Σπαρτιατών, αφού είχε άφθονα εφόδια (βλ. επόμενο σχόλιο). Για τον λόγο αυτό δεν κακομεταχειρίστηκε τους πολίτες ο Λύσανδρος, αφού σκόπευε να καταστήσει την πόλη κέντρο ανεφοδιασμού και ορμητήριο (τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος).

καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται... καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη

Πρβλ. 20 «Ἐνταῦθα (δηλ. ἐν Ἐλαιοῦντι), ἀριστοποιούμενοι», 21 «ἐκεῖθεν (δηλ. ἐκ Σηστοῦ) ἐπισιτισάμενοι... ἐνταῦθα, (δηλ. ἐν Αἰγός ποταμοῖς) ἐδειπνοποιοῦντο», 25 «τὰ ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας». Τα εκστρατευτικά σώματα, κατά την αρχαιότητα, δεν είχαν «σώμα εφοδιασμού». Ἐπρεπε να εξασφαλίσουν τη συντήρησή τους ἢ με αρπαγή και λεηλασία (ὅπως ἔκαναν οἱ Λακεδαιμόνιοι στη Λάμψακο) ἢ αγοράζοντας ο ἕκαστος στρατιώτης τα τρόφιμά του ἀπὸ τὴν τοπικὴ ἀγορὰ, ὅπως ἔκαναν οἱ Αθηναῖοι στη βόρεια ἀκτὴ τοῦ Ἑλλησπόντου. Ο τρόπος ἐπισιτισμοῦ τῶν ἀντιπάλων ἦταν καθοριστικὸς γιὰ τὴν ἐξελίξις.

Ερμηνευτικές Ασκήσεις

1. Ποιες οι κινήσεις και ενέργειες των Αθηναίων;

2. Ποια η πορεία του Λύσανδρου;

3. Ποιοι οι πρωταγωνιστές και ποια η εξέχουσα προσωπικότητα; Να αιτιολογήσεις τη θέση σου.
